

ЛІТЕРАТУРА

1. Ващенко Г. Г. Виховний ідеал. *Історія української школи і педагогіки: хрестоматія*. Київ: Знання, 2003. С. 489-493.
2. Підласий І. П. Педагогіка початкової школи: підручник, 2010. Режим доступу: <http://ibib.ltd.ua/neravnomernost-razvitiya-26112.html>
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори.: в 5 т. Т. 3. Серце віддаю дітям; Народження громадянина; Листи до сина. Київ: Рад. шк, 1977. 668 с.
4. Скоблей Л. С. Ігри на уроках української мови. Режим доступу: <https://urok-ua.com/ihry-na-urokah-ukrajinskoji-movy/>

Марія Кифоренко

Наук. керівник – к. філол. н., доц. Прокопчук Л. В.

ТЕСТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКОЛОГІЇ В 5 КЛАСІ

Анотація. У статті охарактеризовано тестові технології як засіб оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, окреслено переваги і недоліки застосування тестування, запропоновано тестові завдання для проведення тематичного контролю з розділу «Лексикологія» в 5 класі.

Ключові слова: *тестові технології, тестування, тести, лексикологія.*

Annotation. *The article characterizes test technologies as a means of evaluating the educational achievements of students, outlines the advantages and disadvantages of using testing, describes the peculiarities of studying the topic "Lexicology" in the 5th grade, created test tasks for conducting thematic control from the section "Lexicology".*

Keywords: *test technologies, testing, tests, lexicology.*

Моніторинг успішності здобувачів освіти є важливим компонентом навчального процесу. З-поміж засобів діагностики й контролю якості знань суб'єктів навчання чільне місце посідають тестові технології. Апробовані часом, вони стали дієвим інструментом не тільки контролю процесу формування компетенцій і компетентностей здобувачів освіти, але й підвищення рівня їхньої підготовки, посилення керованості освітнім процесом.

Проблему організації навчання з використанням тестових технологій вивчали і зарубіжні, і вітчизняні науковці. Психолого-педагогічні аспекти моніторингу успішності досліджували О. Горошкіна, С. Караман, М. Пентиліук та ін.; про особливості використання тестів на уроках української мови в середніх загальноосвітніх закладах йдеться в працях С. Мельникової, І. Ющука. Аналіз наявних напрацювань з актуалізованої проблеми дав змогу узагальнити погляди дослідників на вимоги щодо укладання тестових завдань та використання їх в освітньому процесі і використати здобуті знання для укладання тестів із лексикології. Отож **метою** нашої наукової розвідки є визначити особливості тестування як ефективного засобу контролю сформованості відповідних компетенцій і компетентностей здобувачів освіти та розробити тестові завдання з теми «Лексикологія» для 5 класу.

Велика популярність тестових технологій у світі дала широке коло для досліджень. За кордоном їх також вивчали Г. Міллер, Г. Ченс; у вітчизняній педагогіці – І. Булах, М. Мруга, Ю. Ковальчук, О. Локшин, О. Ляшенко, С. Науменко, О. Авраменка та інші науковці.

Як засіб педагогічної діагностики тестування ввійшло в методику і практику викладання порівняно недавно – з 90-х років ХХ ст. На відміну від інших методів діагностування рівня знань, умінь і навичок, тести не потребують значних часових ресурсів, дають змогу за короткий період залучити до перевірки велику кількість суб'єктів навчання.

Тести, услід за І. Булах та М. Мругою, потрактуємо як «систему тестових завдань, упорядковану за певною логікою (стратегією) їх подання, яка забезпечує інформативність оцінювання рівня і якості освітніх результатів, здобутих учнями в навчальному процесі» [Булах 2006: 19].

Для того щоб використовувати в педагогічній діяльності той чи той метод контролю, потрібно впевнитися в його якості. Найважливішими показниками якості тесту, уважають, є валідність, об'єктивність, точність і надійність. Поняття валідності використовують для загальної характеристики тесту, тобто для визначення відповідності одержаних результатів меті та вимогам оцінювання. Об'єктивність показує, наскільки зменшено вплив суб'єктивних чинників, що, своєю чергою, досягається шляхом стандартизації умов вимірювання, оцінювання та аналізу результатів і гарантується об'єктивністю вимірювань, об'єктивністю аналізу даних

та об'єктивністю інтерпретації результатів. Надійність методу залежить від того, який ступінь стійкості результатів тестування, і здебільшого передбачає зіставлення отриманих результатів з повторними вимірюваннями. Точність методу з'ясовує мінімальну або систематичну помилку, якої можна припуститися, користуючись цим методом. Тому такі поняття, як точність і надійність, взаємозалежні – що більша точність і менша похибка вимірювання, то вища надійність методу.

Серед недоліків тестового контролю є те, що досить часто складно, а то й неможливо, простежити вміння учня будувати відповідь, логічно висловлювати свої думки та міркування мовою науки, обґрунтовувати судження та конкретизувати свою відповідь прикладами [Гуцало 2012: 117].

У методичних рекомендаціях щодо використання тестових технологій у процесі вивчення української мови в загальноосвітніх навчальних закладах зазначено про доцільність використання різноманітних тестових завдань під час проведення поточного й тематичного оцінювання, відпрацьовування в школярів навичок виконання тестових завдань різної форми й різного ступеня складності [4].

З огляду на характер тестового контролю визначають цілі його проведення. Попередній контроль слугує для виявлення компетентностей з теми, яку будуть вивчати. Діагностичне тестування передбачає виявлення поточного рівня знань здобувачів освіти і їхньої готовності до подальшого навчання. Застосування тестів під час тематичного контролю спрямоване на оцінювання знань, умінь і практичних навичок, набутих під час засвоєння теоретичного та практичного матеріалу після проходження логічно завершеної навчальної дисципліни. Такий вид роботи проводять на узагальнювальних уроках, що також готує учнів до підсумкового контролю.

Для забезпечення контролю освітніх досягнень учнів з теми «Лексикологія» в 5 класі пропонуємо тестові завдання для проведення тематичного контролю. Як відомо, учні 5-го класу можуть навчатися за однією з двох затверджених Міністерством освіти і науки України модельних навчальних програм «Українська мова. 5–6 класи». Пропоновані тести розроблено відповідно до програми Н. Голуб, О. Горошкіної [Голуб 2021].

Тематична контрольна робота

Лексикологія

Початковий рівень

Завдання з вибором однієї правильної відповіді (по 0.5 б)

1. Теорією і практикою укладання словників займається:

а. Лексикографія.

б. Словникологія.

в. Семантика.

г. Синтаксис.

2. Антонімами називають:

а. Слова, однакові за звучанням, але зовсім різні за значенням.

б. Слова, близькі або тотожні значенням, але відмінні одне від одного звуковою формою.

в. Пари слів із протилежним значенням.

г. Слова, подібні за звучанням, але різні за значенням.

3. Іменник «ручка» вжито в прямому значенні в реченні:

а. *За порогом, посіпуючи довжелезну.. бороду, стояв дід і тримав за ручку маленьку дівчинку (Ю. Смолич).*

б. Варять вони з нього воду, ті ледарі та шабашники, ... доводять бригадира до ручки (В. Кучер).

в. Вона міцно стискала ручку зонтика, бо вітер надимав його і рвав з рук (М. Трублаїні).

г. Гнат узяв ручку і поліз пером по аркушеві паперу (Гр. Тютюнник).

4. Визначте рядок, у якому правильно дібрані синонімічні пари:

а. Чесний – порядний, яскравий – світлий, незалежність – воля.

б. Небо – земля, ходити – бродити, чемний – ввічливий.

в. Комунікабельний – товариський, човен – лайнер, плакати – сумувати.

г. Варта – охорона, ніжний – лагідний, працювати – дармувати.

5. Визначте рядок, у якому словосполучення є паронімами:

а. Королівський замок – замок гармати.

б. Дві краплі – крапля води.

в. Вечірнє місто – нічне село.

г. Музичний інструмент – музикальний слух.

6. Історизм ужито в реченні:

а. Суворий чернець стояв поряд, виразно показуючи перстом на карнавку, куди треба було кидати пожертви. (О. Донченко)

б. Говорили ті книжки про право кожного й про волю те право добувати (П. Мирний).

в. Між кріпаками ходила таємна чутка про жадану волю (П. Мирний).

г. Механізатор хотів потамувати сміх, що вибухав йому в горлі короткими спалахами, як тріск у зіпсованому карбюраторі, але не міг (С. Добровольський).

Середній рівень

Завдання з вибором декількох правильних відповідей (по 1.5 б)

7. Оберіть рядки, у яких вжито лише запозичені слова:

а. Дійсний, абстрактний, голкіпер.

б. Гуманний, імпорт, контракт.

в. Революція, таксі, кенгуру.

г. Мить, пам'ятник, наслідок.

г. Дискусія, імідж, нюанс.

д. Конкурс, зручність, людяність.

8. Оберіть рядки, які містять лише стилістично нейтральні слова:

а. Мислити, любов, самовідданість.

б. Батьківщина, мрія, вічність.

в. Байдикувати, когут, сміх.

г. Дурило, веселощі, катет.

г. Зіронька, теревенити, бунчук.

д. Ідея, матір, білий.

Високий і достатній рівень

Завдання на встановлення відповідності (по 2 б)

9. Установіть відповідність між запозиченим словом та його відповідником в українській мові:

1. Резонанс

а. відхилення

2. Фіаско

б. хідник

3. Аномалія

в. незручність

4. Тротуар

г. провал

г. відголос

1	2	3	4
г	г	а	б

10. Установіть відповідність між словами та їхніми групами за вживанням:

1. Осьо

2. Легінь

3. Дифузія

4. Свайпати

а. сленг

г. терміни

б. діалектні слова

г. просторічні слова

в. професіоналізми

1	2	3	4
г	б	г	а

11. Установіть відповідність між видами лексичної помилки:

1. Юра йшов довгий час верхом, плаєм, лишаючи село по лівій руці (І. Франко)

2. Моя автобіографія (О. Вишня).

3. Марко плакав, дивувався. Знов очі відкрила, Пильно, пильно подивилась – Сльози покотились (Т. Шевченко).

4. У Києві на Майдані Незалежності розпочалося народне віче.

а. Невиправданий повтор змісту у двох словах, розташованих поруч.

б. Уживання слів, не властивих певній епосі.

в. Уживання слів, не властивих літературній мові.

г. Порухення лексичної сполучуваності слів.

г. Уживання слова у невластивому йому значенні.

1	2	3	4
в	а	г	б

Отже, тестові технології – ефективний засіб контролю сформованих умінь і навичок здобувачів освіти, оскільки якісно створений тестовий інструмент дає змогу визначити реальну навчальну ситуацію. До того ж різноманітні за змістом та формою тестові завдання мотивують здобувачів освіти до опанування того чи того матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булах І., Мруга М. Створюємо якісний тест: Навчальний посібник. Київ : Майстер-клас, 2006. 160 с.

2. Голуб Н., Горошкіна О. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти: рек. Міністерством освіти і науки України» від 12.07.2021 № 795. 53 с. URL: <https://cutt.ly/4CJQYsY> (Дата звернення: 10.02.2023).

3. Гуцало Е. Особливості педагогічного виміру навчальних досягнень студентів. *Наукові записки. Серія: педагогічні науки*. Вип.

103. С. 114–121. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/53036366.pdf>
(Дата звернення: 11.02.2023).

4. Методичні рекомендації щодо використання тестових технологій у процесі вивчення української мови в загальноосвітніх навчальних закладах. URL: <https://gapon.te.ua/informatsiina-platforma/materialy-monu/otsiniuvannia/item/114-iz-dodatku-do-lysta-monu-1-9-795-vykorystannia-testovykh-tekhnologii-na-urokakh-uml>
(Дата звернення: 12.02.2023).